

Caroline Myss

ARHETIPURILE

Cine ești tu?

Ediție revizuită

Traducere din limba engleză
de Ana Nicolai

Editura For You
București

CAPITOLUL 1

Arhetipurile: noua rețea interioară*

Dacă ți-aș spune „Îl vezi pe omul acela? Este Eroul meu“ sau „Femeia aceea este Mama perfectă“, sunt sigură că ai înțelege exact ce încerc să îți comunic despre doi oameni pe care nu i-ai întâlnit niciodată. Folosind doar trei cuvinte – „Erou“ și „Mama perfectă“ –, aș trezi în tine două arhive complete de mituri și simboluri pe care le asociezi în mod automat acestor termeni. În câteva secunde, pe măsură ce conștiința ta îi învăluie în povești, basme și propriile amintiri, cei doi nu-ți vor mai fi străini. Bărbatul va căpăta imediat înfățișarea unui Erou extraordinar de puternic, capabil să înfrunte orice adversar. Deși nu știi nimic despre acest om, ai avea imediat încredere în el. La urma urmei, Eroii nu le trădează pe domnițele pe care trebuie să le salveze – cel puțin, nu în basmele pe care le cunoaștem și le iubim, nu-i așa?

* Joc de cuvinte intraductibil, bazat pe pronunțarea aproximativ similară, în limba engleză, a termenilor *internet* și *inner-net* („rețea interioară“). (n.tr.)

Eroul ar putea fi un gen de Cavaler singuratic: solitar, puternic, bărbatul unei singure femei, care te va impresiona profund. (Cum ar putea fi el un Erou adevărat dacă s-ar încurca cu alte femei?) Orice femeie vrea să aibă un Erou al ei. Începând cu luptătorii din Grecia Antică – cum ar fi Hercule, Ulise și Ahile –, continuând cu figuri legendare precum Robin Hood și Braveheart și până la Eroii din viața reală – cum sunt pușcașii marini din Navy SEALs, care și-au riscat viața pentru a-l învinge pe Osama bin Laden –, toți aceștia ne fascinează prin faptele lor de vitejie. Iar în zilele noastre, la aceste modele de eroism pe care le admirăm le-am adăugat și pe Eroine, reprezentate de luptătoare contemporane pentru protecția mediului înconjurător, precum Karen Silkwood* și Erin Brockovich**. Puterea lor constă în curajul lor moral.

Eroii și Eroinele sunt cei mai îndrăgiți protagoniști din filmele noastre contemporane. Un film despre Batman, Omul păianjen, Superman sau Femeia fantastică va fi atracția principală în săptămâna premierei. De ce? Simplu: pe lângă faptul că ne iubim Eroii și Eroinele, *avem nevoie* de ei. O societate fără Eroii este o societate pierdută. Ei sunt emblemele puterii noastre, servind de simbol pentru lumea întreagă că suntem invincibili ca națiune.

Și tu ai cel puțin un Erou. Dacă nu, atunci tânjești după unul. Poate că nu vei merge la magazin ca să-ți cumperi personajul din benzi desenate care a prins viață, dar ideea de a avea pe cineva pe care să te poți baza și care

* Karen Silkwood (1946-1972), tehniciană chimistă și activistă sindicală americană, preocupată de sănătatea și siguranța lucrătorilor din centralele nucleare. (n.tr.)

** Americancă celebră pentru stilul ei de a obține ceea ce vrea; grație energiei și tenacității ei, a câștigat cel mai mare proces din istoria SUA, intentat în 1993 companiei de electricitate Pacific Gas & Electricity, din California. (n.tr.)

să vină imediat să-ți rezolve o problemă serioasă – în sens psihologic, dacă nu literal – este, pentru majoritatea oamenilor, un element esențial al unei vieți fericite și tihnite. Într-un fel sau altul, toți avem nevoie de Eroii, deoarece această nevoie face parte din ADN-ul nostru emoțional. Ceea ce numim *natură umană* reprezintă totodată *natura noastră arhetipală*. Există anumite trăsături și calități inerent umane: grija față de ceilalți, protejarea celor tineri, loialitatea, capacitatea de a iubi, nevoia de a ne apăra căminul și familia. Toate aceste calități umane înnăscute sunt reprezentate de arhetipuri, de aceste tipare influente, universale și impersonale aflate în inconștientul colectiv, în psihicul speciei, ca să zic așa, fiind comune tuturor ființelor umane.

Să analizăm puțin arhetipul Mamei perfecte. Pentru a ți-o putea imagina, nu e nevoie să o întâlnești pe femeia despre care vorbesc acum. Cuvintele „Mamă perfectă“ au o încărcătură foarte puternică, mai ales în societatea noastră, unde am extins – din punct de vedere comercial – acest arhetip dincolo de semnificația emoțională, adânc înrădăcinată, pe care o avea deja. În clipa în care cineva îți spune că o anumită femeie este o Mamă perfectă, îți imaginezi imediat o bucătăreasă excelentă, cu un cămin încântător și bine aranjat, care își ajută copiii să-și facă temele, participă la toate evenimentele lor sportive, le ascultă problemele, găzduiește petreceri la care prietenii lor rămân să doarmă peste noapte și coace prăjiturile cu ciocolată și nucă. Chiar și atunci când cuvintele „Mamă perfectă“ îți trezesc amintiri dureroase despre o copilărie nu tocmai perfectă, tot ai imaginea figurii Mamei ideale, ferm ancorată în sufletul tău.

Așadar, cum reușesc aceste cuvinte – „Erou“ și „Mamă perfectă“ – să ne transmită atât de multe informații vizuale, emoționale, intelectuale și mitice? Puterea pe care o au provine din faptul că ele sunt arhetipuri,

tipare ale puterii psihice, din mintea inconștientă. Chiar dacă arhetipurile sunt simboluri colective, comune tuturor membrilor civilizației, ele ne caracterizează și în plan individual, ca tipare arhetipale personale, care stau la baza credințelor, impulsurilor, motivațiilor și acțiunilor noastre, organizându-ne toate relațiile din viața noastră și insuflându-le energie. Arhetipurile sunt imagini ale puterii cu care ne identificăm în copilărie. Sportivul, Artistul, Actorul, Prințesa sau chiar – îmi pare rău să o spun – Victima ori Vampirul reprezintă un complex de povești și mituri pe care, într-un fel, ni le imaginăm petrecându-se în viața noastră. Ne atrag filmele, cărțile și jocurile pe computer cu personaje care ne înfățișează propriile imagini despre putere. Fetițele se îmbracă precum Prințesele sau Femeia fantastică, băieții se costumează ca Batman și Războinicii. Identificarea cu arhetipurile începe de la o vârstă fragedă.

Pe măsură ce creștem, continuăm să ne modelăm viața după aceste reprezentări, trăindu-ne arhetipurile într-un mod inconștient. Eu mă gândesc la arhetipuri ca la niște tovarăși energetici. Încă de la naștere, ne manifestăm tiparele arhetipale care sunt active în sufletul nostru. Ca ființe umane, ne plac foarte mult tiparele – ele aduc ordine în viața noastră. Căutăm neîncetat tipare în lumea noastră, mai ales în alți oameni, întrucât știm intuitiv că, dacă înțelegem tiparele comportamentale ale unei persoane, înțelegem și cum relaționează cu ea însăși, cu viața ei și cu noi. De exemplu, înțelegem mai bine o persoană dacă știm că este Intelectuală; acest fapt explică, de pildă, de ce îi plac filmele străine și biografiile unor mari personalități istorice. Ne apreciem prietenii pentru faptul că ei înțeleg că, întrucât avem arhetipul Sportivului, a face exerciții fizice în fiecare zi este un lucru vital pentru starea noastră fizică, mentală și

emoțională de bine. Activitatea fizică este mai mult decât un hobby; ea face parte din cine suntem cu adevărat.

Se poate să nu fii conștient de acest lucru, dar ai făcut „citiri ale puterii arhetipale“ a oamenilor încă din copilărie – doar că probabil o consideri drept etichetare sau chiar judecare a unei persoane, în cazul în care eticheta aplicată este negativă. Observarea oamenilor reprezintă, de fapt, interpretarea puterii lor arhetipale – scanând persoanele necunoscute și culegând imediat informații despre viața lor. De fapt, cauți ceea ce eu numesc „curiozități“ arhetipale: trăsături comune ce trădează identitatea cuiva. Băiatul rău are tatuaje, care sugerează o imagine dură. Femeia vampir are acea privire care spune că îi trebuie cineva pe care să îl sece de energie. Diva este, de bună seamă, aproape imposibil de confundat. „Păpușa“ este și ea ușor de recunoscut, dar Bunul samaritean poate fi ceva mai greu de identificat. Nu știi niciodată în ce fel de „ambalaj“ se prezintă Bunul samaritean – ceea ce este, în sine, o caracteristică a acestui arhetip. Adăugăm încontinuu astfel de instantanee energetice intuitive în albumele noastre de imagini arhetipale.

Nu ne putem opri să nu descifrăm arhetipurile altei persoane – acest lucru face parte din mecanismul nostru instinctiv de supraviețuire. Avem încredere în tiparele care ne sunt familiare în arhetipurile pe care le recunoaștem în mod intuitiv. Nu avem încredere în cineva fie pentru că nu îi putem discerne arhetipul, fie pentru că am mai întâlnit o persoană cu același arhetip și nu ne-a plăcut comportamentul acelui arhetip.

Suntem construiți de așa natură încât să „vorbitim limbajul arhetipurilor“, la fel cum suntem făcuți să ne târâm, să mergem și să comunicăm. Arhetipurile, simbolurile și miturile conțin aspecte ale inteligenței noastre intuitive. Suntem intuitivi în mod natural, deoarece simțurile

intuitive sunt vitale pentru însăși supraviețuirea noastră. Reacția „luptă sau fugi“ și „presimțirea“ extrem de promptă sunt exemple de inteligență intuitivă organică pe care ne bazăm tot timpul. În mod similar, simți sau interprezi intuitiv arhetipurile, chiar dacă e posibil să nu-ți dai seama că ai capacitatea inerentă de a înțelege sau de a răspunde la limbajul miturilor și simbolurilor. Amintește-ți totuși că limbajul imaginației tale constă în mituri și simboluri, iar actul de a-ți imagina este unul dintre cele mai timpurii limbaje din mintea copilului. Mai întâi venim în contact cu imaginația și visele noastre și abia apoi cu logica și rațiunea.

Ai fost în contact mitic cu propria lume înainte de a învăța să scrii și să citești. Aveai prieteni nevăzuți și te imaginai vizitând școlile în care vrăjitorii își deprindeau arta. Iar pentru tine acest lucru a fost real – cel puțin pentru o vreme. Chiar dacă îți dai seama, ca adult, că acele locuri mitice nu există în plan fizic, continui să le păstrezi în suflet. Ele reprezintă spațiul tău sufletesc sacru, teritoriul arhetipal personal.

Limbajul arhetipurilor este limbajul universal al sufletului omenesc, care ne unește pe toți – în plan psihic – prin ceea ce psihiatrul elvețian Carl Jung numea „inconștient colectiv“. Jung considera că arhetipurile sunt instrumentele esențiale de orientare ale sufletului și că asigură un portal între mintea conștientă și cea inconștientă, deci ne-ar putea ajuta să devenim ființe umane integrate.

El a mai observat că arhetipurile fac adesea echipă cu altele, fapt ce explică varietatea formelor în care se poate exprima un arhetip, în funcție de individ. De exemplu, o cunoștință de-a mea manifestă un arhetip foarte puternic al Artistei. Încă din copilărie, a ținut cont de talentul ei artistic și a intrat în mod firesc, ușor și elegant, în „pielea ei de Artistă“. Tot ceea ce face – de la stilul în care se îmbracă

până la felul în care aranjează masa – are o calitate artistică. Ea trăiește cu adevărat în armonie cu arhetipul ei de Artistă, fără să reflecte în mod conștient la acest lucru.

Dar la o altă cunoștință de-a mea arhetipul Artistului se combină cu alte tipare arhetipale, rezultând ceva total diferit. Deoarece copilăria acestei persoane nu a fost la fel de marcată de abundență, ca a primei Artiste, arhetipul său a preluat caracteristicile Artistului muritor de foame – un aspect al arhetipului Artistului ajuns celebru datorită unor pictori ca Toulouse-Lautrec și Van Gogh. Incapacitatea acestui om de a crede în talentul său i-a diminuat constant încrederea în sine, făcându-l să se retragă în arhetipul Copilului fragil. Acest arhetip și-a unit forțele cu arhetipul Artistului muritor de foame, făcându-l să fie mereu plin de teamă. Funcționând ca un fel de difuzor mental, pe care nu îl putea opri, teama îi repeta întruna că nu poate supraviețui în această lume ca genul de Artist creativ care s-a imaginat a fi odinioară.

Până la urmă, bărbatul s-a întors acasă, pentru a lucra cu jumătate de normă ca zugrav și meșter bun la toate. Ca să-și poată achita facturile, a trebuit să își revizuiască mitul interior – povestea pe care și-o spunea despre cine este „cu adevărat“ și ce i se întâmpla. Acum, el își spune că zugrăvește case doar până când va strânge suficient de mulți bani pentru a urma cursurile de artă de care are nevoie. Atât timp cât arhetipurile Artistului muritor de foame și Copilului fragil îi domină miturile interioare, el nu va reuși niciodată să plece de acasă – atât de puternice sunt miturile existente în arhetipurile noastre. Totuși, el are mereu opțiunea de a-și reînșufleți arhetipul de Artist creativ. Singurul lucru care îl împiedică este teama că îi lipsește talentul pentru a reuși în lumea competitivă a artei. Într-un fel sau altul, arhetipurile vor găsi mereu

moduri de a se exprima – în acest caz, zugrăvitul devenise o pauză de odihnă, până îi venea curajul.

Dezvoltarea Rețelei interioare

Eu consider că inconștientul colectiv, cum l-a numit Jung, reprezintă Rețeaua noastră interioară – o rețea psihică interconectată, de mare viteză, care ne conectează cu fiecare ființă umană, printr-un sistem vast de arhetipuri. Fiecare arhetip reprezintă un program de computer, realizat de propriul set de mituri specifice și propriul tezaur de simboluri și legende culturale, asociate fiecărui mit.

Gândește-te acum la Pământ și imaginează-ți că există miliarde de linii care îi brăzdează suprafața, funcționând ca o rețea ce transmite continuu date despre întreaga activitate psihică umană, cu o viteză extraordinar de mare. Fiecare gând, sentiment, senzație și vibrație umană e transmisă instantaneu prin această rețea arhetipală, transferând acel element comun al experienței umane: puterea. Orice lucru pe care îl faci, îl spui, îl gândești, îl anticipezi, îl ai în vedere sau care te macină este realizat cu ajutorul puterii mentale. Puterea este singurul element pe care îl au în comun toate acțiunile tale – de când te naști până când mori. În viața ta, totul este legat de negocierea puterii – și toată această putere circulă prin rețeaua arhetipală.

Gândește-te de ce faci alegerile pe care le faci și ce te motivează să acționezi așa cum o faci. Până la urmă, alegerile tale se bazează pe calculele pe care le faci cu privire la putere: „Ceea ce fac sau spun acum îmi va întări sau îmi va slăbi puterea? Ar trebui să tac? Să vorbesc? Să fiu sincer? Ar trebui să-mi urmez intuiția sau să caut mai multe informații? Care e cea mai bună variantă în acest caz?” Un lucru foarte simplu – cum ar fi să ceri o a doua părere despre un restaurant sugerat de un prieten – poate

fi descurajant. Cei mai mulți gândesc „Mai bine să fiu de acord și să merg cu grupul“.

De ce reducem însă fiecare alegere la un calcul de putere, care e transmis în rețeaua energetică? Pentru că suntem cu toții conectați și facem parte din aceeași țesătură a vieții. Ne naștem conectați la această Rețea interioară de putere, venind pe lume cu un bagaj plin de adevăruri și înțelepciune, caracteristice experienței umane. Ele sunt lucrurile pe care le știm în mod inerent – cum ar fi înțelegerea profundă despre ceea ce este corect și greșit. Ele sunt înscrise în ADN-ul nostru. Nu suntem însă conștienți de aceste adevăruri din ADN-ul nostru încă de la naștere; le conștientizăm pe măsură ce ne maturizăm. Aceasta este o cunoaștere sacră, care trebuie trezită, stimulată din interior și recunoscută într-un mod intuitiv – nu cu mintea rațională. Dacă te-ai întrebat vreodată care este adevăratul tău scop în viață sau ți-ai spus „Trebuie să descopăr ce este cu adevărat important pentru mine“, ai început deja procesul. Imboldurile acestea lăuntrice sunt o invitație să te trezești, să pornești în căutarea sinelui tău autentic.

Ne atrag poveștile cu Eroi străvechi, care pleacă în arhetipala Călătorie a Eroului, căutarea solitară de descoperire a sinelui real. În găsirea unei căi către acea cunoaștere sacră și prețioasă – despre cine ești cu adevărat – atingi o stare de putere lăuntrică. Aceasta este esența încrederii în sine autentice, Sfântul Graal al căutării lăuntrice.

Stai o clipă și analizează întrebarea care stă la baza acestei cărți: „Cine ești tu de fapt?“ De-a lungul vieții, toți ne întrebăm, de multe ori și în multe feluri, „Cine sunt?“, dar pentru a scoate la lumină răspunsurile din adâncul ființei noastre avem nevoie de limbajul adecvat. Ne punem această întrebare pentru că, de fapt, căutăm să înțelegem de ce am primit darul acestei vieți: „De ce m-am născut?“ Această întrebare marchează o deschidere arhetipală, un

punct de cotitură în dorința noastră de a ne cunoaște mai profund. Simbolizează o maturizare, în care trecem de la a ne defini prin ceea ce *deținem* la a dori să ne cunoaștem prin ceea ce putem *să facem*, *să fim* sau *să dăruim*. Există în mine arhetipul Artistului? M-am născut pentru a fi un Vizionar? Ca să cunoști adevărul mai profund despre tine însuși, trebuie să călătorești înăuntrul tău, la puterea arhetipurilor tale.

Conectarea la propriile arhetipuri și la Rețeaua interioară

În această carte, îți prezint Rețeaua interioară și 10 tipare arhetipale, ce reprezintă tendințele puterii din vremurile noastre: Susținătorul, Artistul/Creatorul, Sportivul, Persoana care poartă de grijă, Pasionatul de modă, Intelectualul, Regele/Directorul, Rebelul, Căutătorul spiritual și Vizionarul. Fiecare arhetip este descris ca reprezentant al unei familii arhetipale – un grup de arhetipuri cu tipare similare. Aceste familii arhetipale generale îi includ atât pe bărbați, cât și pe femei. De exemplu, Persoana care poartă de grijă este membrul de frunte al familiei care oferă îngrijire – un grup asociat creșterii, din care fac parte Mama, Salvatorul, Profesorul, Vindecătorul și Companionul. În mod similar, Rebelul provine dintr-o familie de arhetipuri care îi include pe Nonconformist, Războinic și Erou. Toți membrii unei familii arhetipale au în comun o serie de caracteristici, dar între ei există câteva diferențe subtile, care uneori pot da naștere la confuzii. Adesea, oamenilor le este greu să facă, de pildă, diferența între Vindecător și Salvator, deoarece amândoi au nevoia înnăscută de a fi sensibili față de cei care caută ajutor. Dar inițierea Vindecătorului – numită și Călătoria Vindecătorului rănit – îi este caracteristică doar acestuia, nefăcând parte din

arhetipul Salvatorului. (Nu toate arhetipurile au o călătorie inițiativă. Inițierea este un ritual sacru, asociat arhetipurilor care îndeplinesc un rol sacru, cum ar fi vindecarea.) Călătoria Vindecătorului rănit este o inițiere importantă, pe care mulți dintre noi e posibil să o recunoască.

Călătoria Vindecătorului rănit începe cu o „rană”. Aceasta poate fi un accident grav, o boală sau evenimente din viață care te fac să-ți pierzi majoritatea bunurilor lumesti, lăsându-ți două alegeri: să te prăbușești sub lovitura sorții sau „să te ridici, să-ți iei patul și să umbli”^{*}. Rana Vindecătorului rănit te aduce în fața alegerii „luptă sau mori”, dându-ți șansa de a-ți transforma total relația cu puterea. Până în acel moment, definea puterea ca fiind ceva extern – statut social, bani, faimă, siguranță și încrederea în propria invincibilitate. Rana distruge iluzia că acestea îți întăresc cu adevărat puterea de sine, revelând deșertăciunea: promisiunea falsă, oferită de ipostazele exterioare ale puterii. Vindecătorului rănit nu îi rămâne decât să renunțe la toate credințele sale despre puterea și siguranța pământescă și să descopere o paradigmă alternativă de vindecare. El ajunge să înțeleagă că rana i se poate vindeca doar printr-un parteneriat deplin cu propriul spirit.

Acest lucru explică de ce mulți Vindecători răniți își revin în mod admirabil în urma unor boli sau situații care pe alți oameni i-ar fi băgat în mormânt. Vindecându-se în urma acestui calvar, Vindecătorul rănit capătă puterea de a-i ajuta pe ceilalți să-și vindece rănilor.

Cele zece arhetipuri

Cele 10 arhetipuri din această carte întruchipează și principalele probleme legate de putere ce le definesc

* Vezi Noul Testament, *Ioan* 5, 8. (n.tr.)

pe femeile actuale, inclusiv luptele de fond cu puterea proprie. Acum 10 ani, lista arhetipurilor definiției ar fi fost diferită și e posibil ca, peste 10 ani, să se schimbe din nou. În societatea actuală, este însă foarte probabil ca femeia modernă să se considere o Profesionișă sau măcar o persoană care își caută locul în lume. Definiția actuală a termenului „profesionist“ s-a extins, referindu-se nu doar la cineva angajat într-o practică sau într-un domeniu corporatist, ci incluzând orice persoană care a învățat o meserie sau și-a creat o afacere la domiciliu. De asemenea, femeia modernă are deseori tendința de a se considera o Persoană care poartă de grijă, indiferent că este sau nu mamă. Arhetipul ei de Persoană care poartă de grijă poate avea o tentă rebelă – pur și simplu din cauza adaptării la viața dintr-o lume atât de diferită de cea în care au trăit generațiile trecute de femei – sau ea poate manifesta pe deplin arhetipul Rebelului.

Astăzi, multe femei descoperă că sunt chemate să aducă o schimbare în lume, ca Susținătoare ale comunității lor sau Susținătoare ecologiste, care luptă pentru protecția mediului, un arhetip recent apărut în inconștientul colectiv. (Înainte, Mama Natură nu avea nevoie de oameni care să îi apere interesele în cercurile politice – dar acestea sunt vremurile în care trăim.) În prezent, Vizionarele joacă un rol mai important, ca instrumente ale schimbării sociale. De asemenea, tot mai multe femei au devenit Sportive, deoarece în lumea de azi sportul și activitatea fizică sunt valori importante. Pe măsură ce societatea se schimbă, același lucru îl fac și imaginile arhetipale care ne guvernează Rețeaua interioară, schimbându-ne definițiile despre frumusețe, putere și obiectivele din viață. De exemplu, Pasionata de modă din zilele noastre ne prezintă moduri în care să fim mulțumite de noi însene cu ajutorul îmbrăcăminții, machiajului, coafurilor și încălțămintei.

Pe lângă faptul că reflectă teme contemporane despre putere, cele 10 arhetipuri din această carte întruchipează provocările cele mai importante cu care se confruntă astăzi oamenii. Provocările personale sunt arhetipale deoarece și ele își au originea în tiparele noastre arhetipale. Nimeni nu se naște cu o încredere de sine sănătoasă, însă nivelul încrederii noastre de sine dictează tot ceea ce facem în viață. Femeile, în mod deosebit, se confruntă cu provocarea de a-și dezvolta acest simț interior al puterii și identității personale. Fără această încredere de sine esențială, nu îți vei putea auzi călăuzirea intuitivă. Nu vei avea încredere în Intelectuală din tine atunci când vine cu idei noi. Vei ignora arhetipul Pasionatei de modă atunci când îți va anima imaginația cu idei legate de crearea unei noi linii de haine sau bijuterii. Vei respinge instrucțiunile sau sugestiile intuitive, ca pe niște vise urâte, gândindu-te „N-aș putea niciodată să fac asta. Dacă dau greș?“ sau vreo altă scuză, provenită dintr-o încredere de sine scăzută. Puține forțe din viață au autoritatea constructivă a încrederii de sine autentice – sau efectul distructiv al lipsei încrederii de sine.

Arhetipurile comunică în plan psihic, prin bănuieli, imbolduri intuitive, presimțiri, „flori“ care îți trec pe șira spinării și alte senzații fizice. Știu cum să-mi interpretez limbajul fluent al intuiției, întrucât mă simt în largul meu cu aceste senzații lăuntrice. Ele nu sunt în conflict cu cele cinci simțuri, ci le completează de minune. Minte mea se bazează pe intuiție, formând un parteneriat care lucrează armonios.

Întrucât tiparele arhetipale se strecoară în fiecare aspect al vieții tale, este important să descoperi cum se manifestă ele în deciziile și obiceiurile tale zilnice. Arhetipurile îți influențează obiceiul de a cheltui, stilul în care faci cumpărături și ceea ce cumperi sau nu. Ele îți

influențează calitatea relațiilor, persoanele spre care ești atras și cauza acestei atracții. Ele influențează problemele recurente: certuri pe care le ai în mod repetat, greutăți care se tot ivesc la serviciu și alte tipare repetitive. Orice lucru care se repetă este un indiciu despre arhetipurile care acționează în viața ta.

În sfârșit, cele 10 arhetipuri descrise în cartea de față reflectă provocările mitice colective din vremurile noastre. Avem nevoie de Vizionari mai mult ca niciodată, deoarece trebuie să concepem noi modele de energie, noi tehnologii și moduri de cooperare cu mediul înconjurător. Persoanele spirituale se schimbă și ele odată cu timpurile. Pentru femeile și bărbații atrași către o viață spirituală, lumea în sine este un nou tip de mănăstire. De multe ori, indiferent de specializare, actualii profesioniști din domeniul spiritual își privesc munca drept o chemare. Aceștia, împreună cu Sportivul, Susținătorul, Artistul/Creatorul, Persoana care poartă de grijă, Pasionatul de modă, Intelectualul, Regele/Directorul și Rebelul, formează o imagine echilibrată a familiei arhetipale din zilele noastre.